Glas zaveznikov

Leto II - Št. 412 — Informacijski dnevnik A. I. S. — Cena 4 lire

TRST, ponedeljek 21. oktobra 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 12 - Telefon št. 93854 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter visine (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvaški L. 56 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, finančni in pravni oglasi L. 45. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 45. Davek ni vštet. Plačljivo v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 5 (zaostale L.8). Rokopisov ne vračamo.

Priprave za zasedanje ZN

Danes bo prispela večina delegatov

Češkoslovaška bo tujcem plačala odškodnino za nacionalizacijo podjetij

NEW YORK, 21. oktobra — **Funkcionarji mesta New York so v Flushing Meadowsu izročili glavnemu tajniku Združenih narodov Trygve Lieju zlat ključ poslopja, kjer se bo začelo 23. t. m. drugo zasedanje glavne skupščine. Poslopje stoji nekaj kilometrov od vzhodnega dela New Yorka, kjer je bila svetovna razstava 1939. Predvidevajo, da bo glavna skupščina zasedala okoli šest tednov. Mnogo članov delegacij 51 držav, med katerimi bo, kakor predvidevajo, vsaj 18 zunanjih ministrov, je že prišlo v New York. Danes bo prispela v newyorško pristanišče prekooceanska ladja «Queen Elisabeth», ki bo izkrcala veliko število delegatov, med njimi tudi Molotova.**

Računajo, da bo okoli 450 ločenih zasedanj raznih odborov in pododborov. Med zasedanjem skupščine se bo Svet 4 zunanjih ministrov 4. novembra sestal v newyorškem elitnem hotelu «Waldorf Astoria», da dokončno odobri mirovne pogodbe, o katerih so se sporazumeli na pariški konferenci.

Ameriška delegacija na mirovni konferenci misli, da bosta jugoslovanski in italijanski delegat govorila na konferenci okoli 15. novembra.

Sovjetski delegaciji bo načeloval Molotov, udeležila pa se jo bosta tudi njegova namestnika Gusev in Višinski ter stalni zastopnik ZSSR v Varnostnem svetu Gromiko. Britanska vlada je Molotovu ponudila križarko, ki naj bi ga prepeljala iz Le Havrea v Franciji v angleški Southampton, od koder je odplula «Queen Elisabeth». Molotov pa je Rokavski preliv preletel z letalom. Ostalih 22 članov sovjetske delegacije je z letalom odšlo iz Pariza v New York.

Britanski delegaciji bo načeloval Bevin. Do njegovega prihoda jo bo vodil letalski minister Noel Baker. Ostali člani delegacije bodo glavni državni tožilec sir Hartley Shawcross, minister Hector McNeil in stalni delegat pri Združenih narodih sir Alexander Cadogan. Namestnik delegatov bodo drž. podtajnik za dominione A. G. Bottoney ter mlada laburistična poslanca letalski poročnik F. Beswick Percy Wells in major Kenneth.

Poljski veleposlanik dr. Oskar Lange bo stalni zastopnik Poljske pri Varnostnem svetu, potem ko bodo imenovali novega veleposlanika v Združenih državah.

Predsednik Truman bo 23. oktobra z letalom odpotoval iz Washingtona v New York. Na seji glavne skupščine Združenih narodov bo začel govoriti okoli pol 11. zvečer po tržaškem času. Njegov govor bo trajal približno 25 minut.

Iz Pariza je odpotovalo 19 članov francoske delegacije na posebnem letalu «Skymaster», ki ga je svoječasno ameriška vlada darovala generalu De Gaulleu.

Menijo, da bosta Sovjetska zveza in Združene države ostali trdni pri svojih stališčih za obdržanje možnosti veta «petih velikih», ko bo glavna skupščina Združenih narodov poslušala teze revizionistov, katerim je na čelu avstralski zunanji minister dr. Harbert Evatt, ki ga podpira kubanska delegacija. Do konca tedna je med delegati Varnostnega sveta prevladovalo splošno mnenje, da ne bodo ovrgle pravice veta, čeprav se bodo majhne države za to zelo potegovale.

Predmeti, ki bodo sprožili najživahnejša razpravljanja, razen vprašanja veta, bodo najbrže gospodarska obnova Evrope, kjer bo Velika Britanija vodila boj za ustanovitev gospodarske komisije, ter vprašanje o predloženi ustanovitvi organizacije za begunce, zaradi katerega so velika nesoglasja v mnenjih med zahodnimi velesilami in Sovjetsko zvezo.

Med 53 točkami dnevnega reda je tudi predlog za ustanovitev sveta za zaupno upravo, zadnji važen organ Združenih narodov, ki ga je treba še ustanoviti.

Na tiskovni konferenci, ki je bila na krovu ladje «Queen Elisabeth», je podnačelnik britanske delegacije pri Združenih narodnih sir Hartley Showcross izrazil željo, naj bi se v odnošajih med Združenimi narodi poredkeje posluževali pravice veta. Dejal je: «Upamo, da bo tedaj, ko bodo imeli narodi večje zaupanje drug v drugega, prilika uporabe veta postala vedno redkejša. Dodal je, da bo britanska delegacija, takoj ko bo prišla v New York, pričela razgovore z dominioni in drugimi državami za dosego sporazuma po omejitvi potrebe porabe veta, ki je na izvesten način razveljavljal dela Varnostnega sveta.

Na tiskovni konferenci na krovu ladje «Queen Elisabeth» je češkoslovaški zunanji minister Jan Masaryk izjavil, da je češkoslovaška vlada sklenila plačati povračilo za zahteve po odškodnini za tuje investicije, ki jih je prizadela nacionalizacija. Nadalje je tudi izjavil, da še niso določili načinov, na podlagi katerih bodo izvedli plačila, toda že vedo, da bodo plačila izvršena v valuti posameznih kreditnih upravičencev in da bodo izplačila dovršili v dobi kakšnega leta.

Glede dnevnega «železnega zastora» v Češkoslovaški se je Masaryk izrazil takole: «Železnega zastora ni v Češkoslovaški. Praga je odprta vsem. V umetnostnem gledališču dajejo predstave Shakespeareja in Shawa. Lahko kupiš kateri koli tuj časopis. Mi ljubimo Sovjete. Mi smo Sloveni in naš prostor je v slovanskem bloku.»

Sovjetski zunanji minister Molotov bo baje podal zelo važne izjave, ko bo parnik «Queen Elisabeth» danes pristal v newyorškem pristanišču.

Novinarji, ki so na krovu parnika, so tri dni brezuspešno prosili, da bi Molotov imel tiskovno konferenco. Nato so se domenili, da mu predložijo vprašanja, ki obsegajo osem točk in ki se nanašajo na sovjetsko mnenje o mednarodnih vprašanjih.

«BBC» poroča, da so prosili Molotova, naj komentira govor, ki ga je Byrnes imel v petek zvečer in naj pove svoje mnenje o uporabi veta. Neko drugo vprašanje se nanaša na vprašanje časa nemške razorožitve.

Kardelj o Parizu

po vrnitvi v domovino

BEOGRAD, 21. oktobra — **Agencija Tanjug poroča, da je več tisoč oseb sprejelo na mejni postaji Jesenice jugoslovansko odposlanstvo ob vrnitvi s pariške konference. Množica se je zbrala okrog 300 zastopnikov, Italijanov in Slovencev iz vse Julijske krajine. Odposlanstvo zastopnikov iz vse Slovenije je voditelju odposlanstva v Parizu Kardelju izročilo številne resolucije, v katerih Slovenci izjavljajo, da bodo podprli z vsemi silami jugoslovanske zastopnike pri uresničenju pravičnih zahtev jugoslovanskih narodov.**

Kakor poroča Tanjug, je imel podpredsednik vlade Kardelj ob navdušenih pozdravih množice govor, v katerem je med drugim dejal: «V Parizu smo branili naše svete pravice do življenja in do obstanka ter našo pravico do svobode in edinosti. Mi ne želimo tujih ozemelj, ker nismo imperialisti. Mi ne želimo izvajati nasilija nad nikomur, ker smo se dejansko borili za svobodo in znamo ceniti svobodo drugih narodov. Prav tako ne želimo izvajati gospodarskega pritiska ali kakega drugega pritiska, kar je danes tako značilno za določene države. Borili smo se za pravico, da bi mogli biti vsi svobodni in združeni pod eno straho.

«Naša stvar je jasna, čista in pravična. Za to pravično stvar se borimo mi in za njo so darovali življenje naši najboljši sinovi. Zato so naši argumenti, ki jih je predložilo na konferenci jugoslovansko odposlanstvo, bili prepričljivi in pozitivni. Poleg teh argumentov in dokazov smo imeli trdno in jasno določena navodila tovariša Tita.

«Konferenca je samo obdobje v naši borbi, ki še ni končana. Jasno smo izjavili vsemu svetu, da Jugoslavija ne bo podpisala mirovne pogodbe, ki bi temeljila na odločitvah pariške konference. Danes je treba poudariti zlasti sledeče: jugoslovanski narod mora na žalost ugotoviti, da vsi naši zavezniki niso ostali zvesti svojim moralnim obvezam do Jugoslavije. Isti zavezniki, ki so imeli ne malo pohvalnih besed za naše ljudstvo, ko je krvavelo v borbi proti Mussolinijevi Italiji, danes naravnost trosijo besede v podporo sedanje premagane Italije, bolj kakor pa so nekdaj hvalili zavezniško Jugoslavijo.

«To dejstvo dokazuje, la so nekateri naši zavezniki zapustili načela, ki so nam bila skupna v vojni, ko smo se skupno borili. To dejstvo dokazuje, da imajo naši zavezniki brez dvoma nekatere druge namene s pariško konferenco, nekatere druge interese, za katere se gotovo nismo borili v tej skupni vojni proti osi Rim-Berlin.

«Zgodovina bo pravilno ocenila ta njihov postopek, mi pa lahko rečemo, da se ne moremo in se ne bomo pomirili s tem, da hočejo življenjske interese našega naroda žrtovati v korist nekaterim imperialističnim interesom.

«Prej ali slej bodo zahteve ljudstva premagale vse ovire. Nobena stvar na svetu ne bo ustavila naše borbe za prevično stvar naših narodov, katero bomo branili z odločnostjo in s častjo, s katero so se naši najboljši sinovi borili med narodno osvobodilno borbo, medtem ko so naši narodi v prvi vrsti žrtvovali svoja življenja za svojo osvoboditev.

«Prinz Eugen ki je pripadala SS oddelkom in je vse prekašala po svojem barbarstvu, ko je v enaki meri morila jugoslovanske vojake in civilno prebivalstvo.

Makiedo je nadalje izjavil, da osebe, katere omenja ameriško zunanje ministrstvo, «niso nikoli izgubile jugoslovanskega državljanstva.

Večji del tistih, ki trdijo, da so ameriški državljani — v kolikor je mogla preiskava dognati — se je rodilo v Jugoslaviji, nato pa so šli v Združene države, kjer so dobili ameriško državljanstvo, niso pa s tem že tudi izgubili jugoslovanskega dravljanstva. Pozneje so se ti ljudje vrnili v Jugoslavijo.»

Makiedo zanikal

trditve ameriške note

WASHINGTON, 21. oktobra. — *Jugoslovanski odpravnik poslov v Washingtonu dr. Sergej Makiedo je dal za tisk sledečo izjavo: «Moram kar najodločnejše zanikati, da v Jugoslaviji silijo ameriške državljane na prisilno delo ali da tam vladajo takšne razmere.»*

Ta izjava se nanaša na noto, katero so poslale Združene države jugoslovanski vladi in v kateri se pritožujejo, da so v jugoslovanskih koncentracijskih taboriščih umrle osebe, ki naj bi bile ameriški državljani, medtem ko druge zadržujejo v Jugoslaviji na prisilnem delu.

Makiedo je dejal, da pripadajo ljudje, na katere se nanaša ameriška nota, nemški narodnosti manjšini v Jugoslaviji, katera skupina šteje 110.000 ljudi in je nadaljevala z obnovo društva «Kulturbund», medtem ko so njeni člani med nemškim napadom vstopali v nemško vojsko ali pa v oddelke Gestapa. Tvorili so divizijo

TUDI ALBANIJA

Washington, 21. oktobra

Nekaj ur po objavi besedila note Jugoslaviji, je ameriško zunanje ministrstvo izdalo izjavo, v kateri obtožuje albansko vlado zaradi otežavanja ameriškim državljanom pri pridobitvi dovoljenj za potovanja iz države.

«Albanska vlada — nadaljuje ameriška izjava — vztrajno odklanja izdajo potnih dovoljenj osebam, ki žele potovati v Združene države ter onemogočajo bančna določila, ki veljajo v Tirani, in uporabo skladov, ki so na razpolago za morebitne stroške za odhod oseb iz Albanije.»

Ameriško zunanje ministrstvo — zaključuje izjava — je pripravljeno sprejeti od oseb, ki bivajo v Združenih državah, potrebne fonde za kritje potnih stroškov ameriških državljanov, ki se vračajo domov.

15 NOVIH MINISTROV V ZSSR

London, 21. oktobra

Moskovska radijska postaja je javila, da so razširili sovjetsko vlado, ustanovili različna nova ministrstva ter imenovali 15 novih ministrov.

Ta ministrstva bodo skrbela za posle podjetij vseh vrst, od podjetij za živilske zaloge, rejo domačih živali, pa do tistih za proizvodnjo kirurškega orodja, filmsko industrijo in geoloska vprašanja.

Vrhovni svet je izdal dekrete za ustanovitev novih ministrstev za živilske zaloge, industrijske zaloge, industrijo zdravil in kirurškega orodja ter filmsko proizvodnjo. Sovjetski odbor za film so spremenili v ministrstvo za filmsko proizvodnjo.

Ministrstvo za razdeljevanje zemlje so razdelili v dve novi ministrstvi, prvo za razdeljevanje zemlje in drugo za notranje vodne poti. Odbor za akademski pouk so povzdignili v ministrstvo za vso Sovjetsko zvezo. Ministrstvo za ribolov so razdelili v dva ministrska oddelka, za zahodne in vzhodne pokrajine Sovjetske zveze. Odbor za geologijo so povzdignili v ministrstvo.

Ministrstvo za električno industrijo so razdelili v dva dela: v oddelek za električno industrijo in v oddelek za proizvodnjo telekomunikacijskega orodja.

Edino v enem primeru so dva odbora združili v eno ministrstvo. Osrednji urad za delovne rezerve in odbor za razdeljevanje delovnih sil so združili v ministrstvo za delovne rezerve.

Novi ministri so: minister za rejo domačih živali A. V. Kozlov, minister za akademski pouk S. V. Kaftanov, minister za filmsko industrijo I. G. Bolšakov, minister za živilske zaloge D. I. Konin, minister za industrijske zaloge M. V. Dančenko, minister za poljedelske delovne sile V. S. Abakumov, minister za ribolov v vzhodnih pokrajinah A. A. Zakharov in minister za ribolov v zahodnih pokrajinah R. A. Iškov.

STANOVANJSKE TEŽAVE V UKRAJINI

London, 21. oktobra

Stanovanjsko vprašanje je eno izmed najtežavnejših vprašanj obnove v Ukrajini. Voditelj ukrajinske komisije za državno načrtno gospodarstvo Valujev je izjavil, da nepreduje obnova v občinah in prestolnici počasi zaradi pomanjkanja gradbenega materiala in naprav za proizvodnjo predizdelanih hiš. Ukrajina je upala, da bo to dobila od ustanove UNRRA. Položaj stanovanj v vaseh je boljši kot v mestih in na področjih, kjer so obnovitvena dela v velikem obsegu v teku, ker se tu država poslužuje «gradbenih brigad», ki izvršijo vsa potrebna dela za obnovo hiš in pri tem delu uporabljajo les in drugi material, ki ga dobijo na mestu. Večji del teh hiš so nizke in imajo dve sobi z vsemi udobnostmi. Hiše so zgrajene iz tramov in iz neobdelanega kamna, ki so ga prekrili z lahko plastjo cementa. Strehe so iz slame.

NIZOZEMSKE ZAHTEVE ZA POPRAVEK NEMSKO-NIZOZEMSKE MEJE

Hag, 21. oktobra

V nizozemski prestolnici so naznanili, da je nizozemska vlada odobrila predloge za «popravek» meje z Nemčijo in da jih bodo v kratkem predložili parlamentu v odobritev, preden jih bodo predložili zaveznikom in velesilam. Nizozemske zahteve se nanašajo na ozemlje, na katerem prebiva od 75 do 100 tisoč Nemcev in na katerem so nemški visoki predeli na nizozemski meji blizu Coevordena, Nimegena in na področju južno od Limburga.

Domnevajo, da namerava nizozemska vlada zahtevati tudi Borkum, enega izmed frizijskih otokov, ki pripadajo Nemčiji, ki bi ga Nizozemska uporabila za nastanitev ujetnikov. Na zahtevanem ozemlju je premog in petrolej ter majhne reke.

Kaj je svoboda

Delegat Združenih držav Bernard Baruch v komisiji Združenih narodov za atomsko silo je izjavil v govoru newyorškemu občinskemu svetu: «Svoboda je nedeljiva, kot sta nedeljiva mir in procvit». Pozval je ameriški narod, naj «ostane združen s svobodo in svojimi tradicionalnimi pravicami svobode v izražanju in kritiziranju.»

«Združene države morajo ohrabriti nedavno osvobojene narode. Svetovni mir je tesno povezan s svetovno svobodo. Svoboda pomeni pravico svobodnega izražanja nasprotnih mnenj in kritiziranje delujoče vlade kakor tudi pravico naroda, da zruši z volitvami in ne z vstajami vlado, ki je ne odobrava.»

Volitve v Berlinu

Zmagujejo socialisti - Končni izidi bodo znani šele čez nekaj dni

BERLIN, 21. oktobra — **Občinske volitve, ki so bile včeraj v Berlinu, to so prve volitve v Nemčiji pod skupnim nadzorstvom štirih velesil, so pokazale, kakšna je resnična sila enotne socialistične stranke, ki je bila ustanovljena na iniciativo komunistov in socialnih demokratov na sovjetskem področju. Volivci so razdeljeni na 4 mestna področja, ki jih nadzirajo štiri velesile, po sledečem odstotnem razmerju: britanski odsek 18%, ameriški odsek 51%, francoski odsek 14% in sovjetski odsek 37%.**

V nedavnih volitvah, ki so bile na sovjetskem področju izven Berlina, si je enotna socialistična stranka zagotovila večino sedežev, toda politični opazovalci poudarjajo, da socialdemokratska stranka tedaj ni bila na bojišču.

Socialdemokratska stranka, ki je omejena na 3 nesovjetska področja, se je pritoževala, čeprav je imela zdaj kandidate na sovjetskem odseku, da ni mogla svobodno razviti svojega delovanja.

Enotna socialistična stranka je nedavno dobila od sovjetskih oblasti izvestne koncesije v prid nemškega ljudstva in menijo, da je to imelo svoj vpliv na volitve.

Dejansko sta bili dve volitvi, čeprav istočasno. Vsak volivec je prejel dva listka: enega za svoj krajevni svet in drugega za izvolitev mestnega sveta. Volili so po izredno zamotanem ustroju proporcionalnega predstavništva in glasove so oddali za liste strank. Potrebno bo 4 do 10 dni, da bodo izdelali končne rezultate, toda približne pričakujejo danes zvečer.

Deset skupin volivnih izvedencev, sestavljenih iz zastopnikov štirih velesil, je krožilo po mestu, da so zagotovili vestno izpolnjevanje vseh tehničnih podrobnosti. Imeli so tudi pravico aretiranja volivcev. Vrh tega so mogli drugi zavezniški opazovalci svobodno krožiti po vsem mestu ter vstopiti na vsako volišče. To so bile prve svobodne volitve v mestu, odkar je Hitler prišel na oblast, to je pred štirinajstimi leti. Nostopili so socialdemokrati, enotna socialistična stranka, ki jo vodijo komunisti, krščanski demokrati in liberalni demokrati. Dopisnik BBC piše, da Berlinčani niso glasovali toliko za posamezne stranke kot za posebno pojmovanje demokracije, to je sovjetske ali zahodne.

Nad dve milijona Berlinčanov je volilo pri občinskih volitvah. Včeraj je bil lep in sončen jesenski dan, ko so Berlinčani odhajali na volišča. Do 12. ure (po tržaškem času) je 25-35% volivcev že glasovalo na večinj volišč.

Enotna socialistična stranka S. E. D. je pokazala svojo običajno energijo in vso noč lepila na letake opozicije liščiče z napisom: «Glasujte za drugo listo S. E. D.!» To je delala samo z namenom, da bi pokrila ime in številko liste drugih strank. Tako so uporabili napise drugih strank za svojo propagando. Dolge vrste ljudi so stale žunaj volivnih sedežev, ki so bili pogostoma v majhnih gostilnah in pivnicah.

Na francoskem in ameriškem področju je bilo prav malo navdušenja in volivci so odhajali na volišče mirno. Na sovjetskem področju so bila vsa občinska poslopja prelepljena z dolgimi dnevnimi povelji S. E. D., a številni otroci so vihteli rdeče zastavice s simbolom stranke — dve sklenjeni roki. Iz oken mnogih hiš so visele rdeče zastave z značko S. E. D.

Te volitve niso potekle kakor občinske volitve, marveč na način, ki se bolj približuje parlamentarnim volitvam. V volivno propagando so vpletli vsakovrstne argumente, tako ohranitev Porurja in Porenja, kakor popravo vzhodnih meja, enotnost Nemčije in nujno ustanovitev osrednje nemške vlade.

Tisk S.E.D. je razvil nebrzdano propagando, v kateri je napadal vse nasprotnike brez razlike in jih proglasil za «naciste» in «fašiste» ali za «plačane agente kapitalizma.» Tisk na ameriškem in britanskem področju pa je k temu pripomnil, da «imajo metode S.E.D. mnogo skupnega s fašističnimi metodami.»

Štetja glasov niso začeli pred 20. uro.

Sinoči so dali v Berlinu izjavo, da je bilo na prvih občinskih volitvah pod nadzorstvom 4 zavezniških velesil na nekaterih voliščih razmerje med ženskimi in moškimi volivci 5:1.

Po izjavah funkcionarjev, ki so sinoči obiskali številna volišča, vodi na britanskem področju socialdemokratska stranka.

Drugo mesto so zasedli krščanski demokrati, tretje mesto liberalci in četrto enotna socialistična stranka.

Po vesteh iz ameriškega področja so bili tam podobni izidi, vendar krščanski demokrati ogražajo položaj socialdemokratske stranke. Menijo, da ima enotna socialistična stranka na drugih področjih neznatno manjšinó, medtem ko je na sovjetskem področju dosegla večino.

Poročajo, da je na nekaterih voliščih na sovjetskem področju glasovalo nad 95% volivnih upravičencev.

Po izjavah funkcionarjev, ki so preračunali število oddanih glasov na ameriškem področju, so v mnogih četrtih oddali 80% glasov.

V okrožju Tiergarten na britanskem področju so zabeležili navzočnost 87% vpisanih volivcev.

Britanska obveščevalna služba v Nemčiji je javila, da so včeraj po odloku zavezniških nadzorstvenih oblasti aretirali volivnega nadzornika v berlinskem okrožju Friedrichshain, ki je član enotne socialistične stranke. Pravijo, da je skušal organizirati spremljanje volivcev na volišča.

Do 23.45 ure po tržaškem časa je vodila po dosedanjih podatkih na britanskem področju socialdemokratska stranka. Položaj strank je sledeč: Socialdemokratska stranka 31.236 glasov, enotna socialistična stranka 22.310 glasov, krščanska demokratska zveza 16.735 glasov in liberalne stranka 8.950 glasov.

Hamburška radijska postaja je sporočila, da je dr. Langwehr, voditelj berlinskih volitev, sinoči naznanil, da so volitve potekle v popolnem miru in redu. Niti njemu niti policijskemu intendantu v Berlinu niso sporočili ničesar o incidentih ali nepravilnostih.

Prvi izidi občinskih volitev v Berlinu kažejo, da imajo socialdemokrati veliko večino. Na drugem mestu se kosata za nadmoč nemška enotna socialistična stranka, ki jo vodijo komunisti ter krščanska demokratska stranka, nato pa sledijo liberalci. Končni izidi ne bodo znani pred desetimi dnevi. Berlinski dopisnik BBC Norman McDonald pravi, da je bila volivna udeležba velika in da se je 60 - 90% volivcev poslužilo volivne pravice. Volitve so potekle v redu. Da bi zagotovili redni potek volitev, so skupine zavezniških opazovalcev obiskovale volišča.

AMERIŠKI URADNIK UBIT NA SOVJETSKEM PODROČJU V BERLINU

Berlin, 21. oktobra

Uradno so javili, da je neki sovjetski vojak ali član sovjetske vojaške policije na sovjetskem področju v Berlinu ustrelil nekega ameriškega civilista. Po sinoči objavljeni izjavi je bil ubit ameriški državljan visok civilni uradnik ameriškega vojnega ministrstva na sovjetskem področju v Berlinu. Izjava dodaja, da so ga ustrelili okrog 15. ure. Žrtev so spremljali dve ameriški gospe in nemški vozač.

Imena žrtve do zdaj niso objavili. Američani so fotografirali potek občinskih volitev v Berlinu. Po dobljenih vesteh je neka straža ukazala ameriškemu funkcionarju, naj sledi motorizirani sovjetski obhodnici na poveljstvo. Ameriški funkcionar pa se je skušal oddaljiti proti nekemu cestnemu križišču. Tedaj so proti njemu streljali.

PARADA V BEOGRADU

Beograd, 21. oktobra

Tanjug poroča, da so v čast predsednika poljske republike Bieruta in poljskega maršala Role Zymierskega v Beogradu priredili veliko vojaško parado. Topovi so streljali pozdravne salve, po cestah pa so drveli tanki. Tanjug pravi, da je ljudstvo z nepopisnim navdušenjem vzklikalo in obsipalo vojake s cvetjem.

Razpravljanje

o ameriški noti Jugoslaviji

BEOGRAD, 21. oktobra — **Načelnik tiskovnega urada jugoslovanskega zunanjega ministrstva je sinoči izjavil, da je «zlobno neresnična» severnoameriška nota, ki obtožuje jugoslovansko vlado, da zadržuje ljudi, ki trdijo, da živijo severnoameriški državljani v okoliščinah, ki so podobne suženjskemu delu. Rekel je: «Suženjskega dela v Jugoslaviji ni nikoli bilo, česar ne moremo reči o Združenih državah.»**

Rekel je, da je jugoslovanska vlada prosila severnoameriško poslaništvo v Beogradu, naj predloži seznam oseb, ki jih ima za severnoameriške državljane in da je večina ljudi, ki so bili na seznamu, 12. oktobra zapustila Jugoslavijo.

Rekel je, da je mnogo ljudi, ki so na seznamu, nemškega porekla, med zasedbo izjavilo, da so nemške narodnosti ter so stopili v SS oddelke in druge nemške vojaške formacije.

Dodal je, da so nekaj ljudi nemškega porekla zaposlili pri delu na kmetijah in «da se to ne da primerjati s tem, kar so le-ti storili našemu ljudstvu med vojno. Po našem mnenju je bolj človeško, da te ljudi porabimo za primerno delo, kakor pa da bi jih imeli v taboriščih brez dela.»

V odgovor na pristožbe, da severnoameriški uradniki niso mogli obiskati po jugoslovanskih taboriščih ljudi, ki so trdili, da so severnoameriški državljani, je dejal, da so severnoameriške oblasti stalno odklanjale jugoslovanskim uradnikom dovoljenje za vstop v taborišča v Nemčiji in Avstriji, kjer so Jugoslovani.

Še pred tem pa je včeraj severnoameriški veleposlanik v Jugoslaviji Richard Patterson rekel dopisnikom: «Suženjstvo v Jugoslaviji je bilo in je v Jugoslaviji danes v najogabnejši obliki.» Dodal je: «Ameriški državljani so očitno oropani svojih pravic in jih brez obtožbe zadržujejo po raznih taboriščih v državi. Imamo razlog, da lahko verjamemo, da jih je le še malo v teh taboriščih. O tem imamo jasne dokaze, ki jih ni mogoče odbiti.»

„MAJHNI NACISTI"

Berlin, 21. oktobra

Osrednje tajništvo stranke socialistične enotnosti pod vodstvom komunistov je izdalo poziv, da bi nagli tisti na sovjetskem področju Nemčije, ki so jih samo zapeljali nacistični voditelji, začeti novo in boljše življenje zdaj, ko so tisti, ki so bili odgovorni za imperialistično vojno, prvič plačali s smrtjo za svoje zločine proti človeštvu. Poziv pravi: «Ena izmed naših dolžnosti je ta, da nudimo bivšim imenskim članom nacistične stranke možnost, da pristopijo k naši demokraciji in da jim damo tiste pravice, ki predstavljajo pravico vsakega državljana.» To je prvi uradni korak s strani politične stranke, da pozabi krivdo ogromne množice «majhnih nacistov» in da jih ponovno dovede v normalno politično življenje.

VOLITVE V BOSNI IN HERCEGOVINI

Beograd, 21. oktobra

Agencija Tanjug poroča, da je po zadnjih izidih, ki so dospeli o volitvah za ljudsko ustavodajno skupščino Bosne in Hercegovine, volilo 1.044.248 volivcev, kar je enako 92,62%.

Možnost sporazuma

med Vzhodom in Zahodom

NEW YORK, 21. oktobra. — *Senator Vandenberg, ki se je udeležil pariške konference kot član ameriške delegacije, je v radiu izjavil: «Sovjetska zveza noče vojne in jaz bi hotel, da bi mogli prenehati govoriti o vojni.» Vandenberg, ki je republikanec, je dodal, da je ameriška zunanja politika, ki jo podpirata obe stranki, politika miru in je napovedal, da bo imela uspeh, «če se ne bomo prenaglili.»*

Na izrecno vprašanje, če bo vojna s Sovjetsko zvezo nekega dne neizogibna, je Vandenberg odgovoril: «Ne smemo dovoliti, da bi postala neizogibna.»

Na vprašanje, če je pravilno nazivati ameriško politiko obeh strank «politiko nepopustljivosti do Sovjetske zveze», je Vandenberg odgovoril, da ta naziv ne odgovarja resnici in da je pravilni naziv: «prijateljska odločnost.»

Vandenberg ni omenil Henryja Wallacea, ki je pred kratkim odstopil kot minister trgovine, potem ko je napadel ameriško zunanjo politiko do Sovjetske zveze, a je ostro kritiziral «podpornike in misijonarje zmede, ki so v Ameriki.»

«Za nas je absolutno potrebno ravnati z vso odkritosrčnastjo v pogledu Sovjetske zveze in povedati to, kar mislimo in misliti to, kar govorimo.» Vandenberg je izjavil, da se strinja z generalisimom Stalinom, da je mogoče doseči sporazum «med vzhodnim komunizmom in našo zahodno demokracijo na podlagi «živeti in pustiti živeti». Glede na izjave, ki jih je podal zunanji minister Byrnes, je Vandenberg izjavil: «Želel bi, da bi Amerika storila vse, kar je mogoče, da bi odstranila vzak razumljiv vzrok bojazni, ki bi jo gojila Sovjetska zveza. Mislim, da danes delamo prav to. Toda Sovjeti morajo v vsem vračati naše zadržanje. Danes so daleč od tega.»

Vandenberg, ki je glavni predstavnik republikanske stranke v zadevah zunanje politike, se je v svojih besedah o Sovjetski zvezi skliceval na «kampanjo neusmiljenega obrekovanja, ki stalno izhaja iz Moskve.»

«Med dolgimi in živahnimi razpravami v Parizu — je dejal — nisem bil nikdar priča izzivanju s strani Američanov na sovjetske trditve; nasprotno sem večkrat slišal ostre kritike uradnega poročevalca sovjetske delegacije in pridruženih slovanskih držav na račun ameriških izjav. Morda ne moremo razumeti Sovjetske zveze. Toda gotovo je, da nas Moskva slabo razume. Sovjeti čutijo potrebo vedeti, da spletkarimo proti njim ali da imamo zavojevalne namene v njihovem pogledu — in sam Bog nam je priča, da nimamo nobenih takih namenov. Toda čutimo potrebo biti gotovi, da Sovjeti nimajo težnje za ustvaritev komunističnega sveta».

Vandenberg je nato nadaljeval: «Tu v Ameriki sem slišal mnogo več razpravljati o vojni kot pa v Parizu. Hotel bi, da bi prenehali razpravljati o tej zadevi. Če bo vojna, bo nastala iz nesrečnega strateškega incidenta, ki bi bil lahko rezultat zgrešenega računa, ki ga je nekdo napravil pri upoštevanju meje naše strpnosti do akcij, ki ogražajo našo varnost ali svetovni mir, ali pa kršijo naš pojem o človeških pravicah in temeljnih svoboščinah.»

«Sovjetska zveza — je dejal Vandenberg — je velika država in velik narod, na katerega smo navezani po zgodovinskem prijateljstvu, ki ga moramo ohraniti.

VESTI V 1 STAVKU

— Razprava zaradi umora socialističnega poslanca Matteottija bo 11. decembra v Rimu.

— Pri napadu na neko vas v grški Vzhodni Makedoniji so ugrabili in ubili štiri srbske muslimane; mislijo, da so bili napadalci komunisti.

— Pietro Nenni je prevzel italijansko zunanje ministrstvo in prisegel pred predsednikom republike.

— Urednika lista «Il pubblico» v Bariju, ki je v štirih številkah javno hvalil osebe in ideologijo razpuščene fašistične stranke, so v Rimu obsodili na dve leti konfinacije.

— V septembru mesecu so odstranili na britanskem področju Nemčije 10.065 oseb iz služb, ker so bili nacisti; doslej so jih odstranili iz službo že 163.621.

— V Genovi so začeli stavkati gledališki delavci.

— Edouard Herriot, bivši francoski ministrski predsednik in lyonski župan, bo 10. novembra kandidiral.

— Sodišče v Ottawi (Kanada) je oprostilo nekega uradnika, ki je bil obtožen, da je izdal poharejeni potni list nekemu sovjetskemu agentu.

— Siamska vlada je sklenila vrniti Indokini obmejne pokrajine, ki jih je Siam 1941 pridobil s pomočjo Japoncev.

— Francoska policija je zaprla 28 oseb, ki jih je zasliševala v zvezi z delovanjem «enotne socialistične stranke», ki naj bi bila jedro novega nacističnega gibanja v Nemčiji.

— Danska vlada zahteva za dansko manjšino v Južnem Schleswigu kulturno in politično avtonomijo.

— V francoski Indiji, ki obsega tri manjša področja s 350.000 prebivalci, so francoski državljani glasovali za ustavo: 3.098 za, 289 proti in 1.552 vzdržanih.

— Na mino je naletel vojaški avto na cesti Tel Aviv - Hajfa v Palestini; trije vojaki so bili ranjeni.

— Začasna vlada v Burmi je dovolila komunistični stranki delovanje.

— Poglavarja ruske pravoslavne cerkve v Sanghaju, nadškofa Viktorja, so kitajske oblasti aretirale, ker je osumljen kolaboracionizma z Japonci.

— Georgijeva Malenkova, 45 letnega tajnika osrednjega odbora komunistične stranke in člana sovjetskega obrambnega sveta, so imenovali za enega izmed podpredsednikov sovjetske vlade.

Preganjanje poljske opozicije

Kmetski stranki zanikujejo vsako politično svobodo - Katera stranka še ni fašistična in reakcionarna - Aretacija poljskih politikov - Zahvale Ameriki za posojila

LONDON, 21. oktobra — Podtajnik britanske vlade za zunanje zadeve Christopher Mayhew je govoril v spodnji zbornici med kratko debato o Poljski in izjavil, da je dolžnost britanske vlade delati na tem, da bodo poljske volitve potekle svobodno, Velika večina poljskega naroda si želi bolj predstavniške vlade in svobodnih volitev. Na Poljskem je napetost, ki se je začela zaradi dejstva, da zanikujejo nekatere temeljne politične pravice. To vprašanje ne bi bilo rešeno z morebitno nadaljnjo preložitvijo volitev.

Izjavil je, da so novo poljsko vlado, ki je bolj predstavniška kakor lublinska, priznali na podlagi pogoja, da bo izvedla svobodne in redne volitve. «Temu pogoju, je nadaljeval Mayhew, bi bilo treba zadostiti, ker predstavlja mednarodno obveznost. Pri vztrajanju, da poljska vlada zadosti tej obveznosti, se britanska vlada prav nič ne vmešava v notranje poljske zadeve, kot je to podtikal laburistični poslanec Zilliacus.»

Mayhew je dejal, da Americani podpirajo Angleže glede poljskih volitev in je dodal, če sovjetska vlada ni sporazumna s tem, ima vedno možnost, da prepusti vprašanje mednarodnemu sodišču.

Mayhew je izjavil, da na Poljskem zanikujejo politično svobodo nadvse važnemu delu poljskega javnega mnenja, zlasti kmetski stranki, ki naleti na največje težave tudi pri običajnem političnem delovanju. Zanikovali so ji svobodo tiska, jo preganjali s policijo in ji na tisoč načinov preprečevali njeno delo. Osemnajst njenih odsekov so zaprli in znatno število njenih članov so aretirali. Podobne ukrepe so izdali proti «Stranki dela». Tej stranki so dovolili, da prireja svoje kongrese pod popolnoma nesprejemljivimi pogoji, zaradi katerih se je 18. julija razšla z motivom cenzurnih omejitev, upravnih vmešavanj itd.

Mayhew je izjavil, da ima vtis, da v teh okoliščinah Mikolajczyk ni imel druge izbire, kot da nasprotuje volitvam. Ko je Phil Piratin (drugi komunistični poslanec) vprašal, če Mayhew namerava s tem reci, da je poljska kmetska stranka bila prava demokratska stranka in da so bile ostale stranke komunistične, je Mayhew odvrnil:

«Ne, nikakor ne. To, kar sem nameraval reči je, da smo mi v tej državi nekoliko preveč dorastli, da bi verjeli, da je zaradi dejstva, da neka stranka ne more doseči sporazuma s komunistično stranko, ta nujno fašistična ali reakcionarna. Zanikujem, da bi poljska kmetska stranka bila reakcionarna. V glavnem jo sestavljajo kmetje, poljedelski delavci, vključuje pa tudi zelo veliko število industrijskih delavcev. Njen program obsega obširne ukrepe agrarne reforme in v mnogih pogledih ima dobra socialistična načela. Glede programa za podržavljenje, ki ga ima poljska vlada, je poljska kmetska stranka mnogo pred komunistično.»

Potem ko je govoril o volivnem zakonu, je Mayhew dejal: «Menim, da se poljska vlada ne drži obljub, ki jih je dala mednarodnim delegacijam in da zavzema polcžaj, ki daje pravico gledati na te stvari s pazljivim in kritičnim očesom.»

Konzervativec Savory je izjavil, če bi volitve potekale v skladu z volivnim zakonom z dne 20. septembra, ne bi bilo nikakega dvoma (to zaradi izključitve vseh oseb, ki so v zvezi s tajnim gibanjem), da bi vlada mogla odstraniti vsakega volivca in vsakega kandidata, ki bi ga želela izključiti od glasovanja. Člane volivnih komisij naj bi imenovali vladni organi in volivni židi, tudi če bi volitve bile svobodne in tajne, bi mogli biti ponarejeni na isti način, kot so bili ponarejeni izidi plebiscita.

Reuter poroča, da so zastopniki poljske kmetske stranke v Londonu dobili vest, da so ugledne osebnosti te stranke na Poljskem aretirali pred volitvami. Med aretiranimi sta Kasimierz Baginski, vodja tiskovnega urada kmetske stranke in njen bivši voditelj v dobi osvobodilne borbe proti Nemcem, ter Stanislav Mierzwa, namestnik glavnega tajnika stranke.

Istočasno je vlada vložila obtožbe o neposrednem sodelovanju s tajnimi teroristi «narodnih oboroženih sil» proti voditelju stranke, zastopniku predsednika Stanislava Mikolajczyka.

Mislijo, da so Baginskega aretirali, ker je objavil vesti, ki jih cenzura ni dovolila. Mierzwo so aretirali, ker je v javnosti omenil angloameriško noto glede volivnega zakona. Tako Baginski kot Mierzwa sta bila vrzaporih zaradi političnih razlogov med Pilsudskijevo diktaturo. Bila sta med 16 poljskimi tajnimi voditelji za časa vojne, ki jih je sovjetska vojska aretirala spomladi leta 1945 in ki ju je vojaško sodišče v Moskvi obsodilo prvega na 12 in drugega na 4 meseca zapora. Takoj ko so ju izpustili, sta se vrnila na Poljsko.

Ta dejstva dokazujejo odločitev komunistov in njihovih zaveznikov pri vladi, da se poslužujejo med volivno kampanjo proti Mikolajczykovi stranki vseh sredstev, ki jim jih dovoljuje državni aparat. Poljski veleposlanik v Združenih državah dr. Oskar Lange se je razgovarjal z vršilcem dolžnosti zunanjega ministra Deanom Achesonom, nakar je izjavil novinarjem, da je z njim razpravljal o gospodarskih pogojih Poljske in bodočih načrtih za obnovo države.

Izjavil je, da je izrazil zahvalo ameriški vladi za finančno pomoč, ki jo je nudila Poljski, in sicer za 40 milijonov dolarjev, ki jih je Poljska dobila od «Export Import banke» in posojilo 30 milijonov dolarjev, ki so ga dale Združene države Poljski in ki jih bodo uporabili za nabavo ameriških vojaških ostankov v Evropi.

Veleposlanik je izjavil, da datuma za poljske volitve še niso dokončno določili in dodal, da nima nikakega uradnega potrdila, da bi jih določili za 19. januar.

Voditelj poljske kmetske stranke in namestnik ministrskega predsednika Mikolaiczk je, izjavil v Varšavi, da je vladna varnostna policija dosiej aretirala 915 funkcionarjev in članov kmetske stranke.

Dejal je, da to predstavlja poizkus za ohromitev kmetske stranke pred začetkom volivne kampanje. Poleg tega je izjavil, da so 94 članov stranke umorili od preteklega meseca maja in da so drugi izginili.

Niso še sporočili točnega datuma za volitve, toda omenili so mesec januar kot verjeten datum.

Griffin o Stepincu

Izjava westminstrskega nadškofa in kardinala

LONDON, 21. oktobra. — *V izjavi, ki so jo objavili v Londonu, je westminsterski nadškof, kardinal Bernard Griffin, dejal, da «ne bo nobena izmed obtožb proti zagrebškemu nadškofu monsignorju Alojziju Stepincu, ki ga je vrhovno sodišče Hrvatske dne 11. oktobra obsodilo na 16 let prisilnega dela zaradi «zločinov proti državi», prenesla pretresa.» Zagrebškega nadškofa so zaprli po razpravi, na kateri ga je obtožba ponovno obdolžila, da je po končani vojni ugovarjal ukrepom, ki jih je izdala vlada maršala Tita.» Dejal je kardinal Griffin rekel v izjavi, v kateri je «toplo prosil, da naredijo vse, kar je možno za izpustitev tega velikega in nedolžnega človeka.»*

Izjava nadaljuje in pravi, da je «Stepinac v nekem pastirskem pismu ugovarjal novim zakonodajnim ukrepom in zlasti tistim, ki se nanašajo na vzgojo in zakon v državi, v kateri trenotno ne trpijo nobenega ugovarjanja.

«Nobena izmed ostalih obtožb proti nadškofu ne bo obveljala po natančnem preučevanju. Obtožili so ga na primer, da je odobril pokolje pravoslavnih Srbov, ki so jih izvršili hrvatski ustaši proti koncu leta 1941 in v prvi polovici leta 1942. To težko obtožbo je podpiral dokument, ki sta ga obramba in Vatikan brez težav spoznali, da je potvorba. Slo je za dokument, ki je bil pisan s strojem na navadni poli papirja brez glave in brez vsakega podpisa.

«Čisto lahko je dokazati resničnost. Nadškof je v jasnih besedah protestiral od začetka proti tem ogabnim pokoljem. Dne 14. maja leta 1941, kmalu po njihovem začetku, je nadškof poslal Pavelliću pismo, v katerem je obsojal usmrtitev 260 Srbov, ki so jo zagrešili ustaši brez vsake razprave. Teden dni kesneje, dne 22. maja, se je obrnil do Poveličevega notranjega ministra in obsojal ukrepe proti Srbom in Židom. Podobne obsodbe proti vsem preganjanjem, za katera je nadškof zvedel, je še naprej pošiljal za vso dobo vojne v prid Srbom in Židom.

«Po njegovem javnem posredovanju so nürnberške protižidovske zakone preklicali v nekaj dneh, ko so spomladi leta 1943 stopili na Hrvatskem v veljavo.

«Poleg tega pravijo, da je nadškof dal cerkveno odobritev gnusnemu množičnemu «prisilnemu prekrščevanju» pravoslavnih Srbov. Toda dejstvo je, da je najodločneje obsojal ta «prisilna prekrščevanja», za katera so bili odgovorni ustaši, v izjavi, ki so jo objavili po konferenci jugoslovanskih cerkvenih dostojanstvenikov, ki je bila dne 17. decembra leta 1941.

«Trdijo, da je nadškof podpiral Pavelićevo vlado, toda v resnici se je Pavelić stalno pritoževal zaradi zadržanja zagrebškega nadškofa.

«Meseca maja leta 1943 je hrvatska vlada naredila korake pri Sveti stolici z zahtevo, da bi nadškofa Stepinca pozvali, naj spremeni svoje zadržanje, toda tej zahtevi niso ugodili.

«Prav v teh mesecih je nadškof kar najbolj ogorčeno protestiral proti grozodejstvom italijanskih čet.

«Ko se je vojna nadaljevala je bil nadškofov glas še glasnejši in se je dvignil sam na Hrvatskem proti nacizmu in vsemu njegovemu delu.

«Dne 31. oktobra je neka tajna radijska oddajna postaja Titovih partizanov naredila propagando s pridigo, ki jo je nadškof nekaj dni prej imel v svoji stolnici in v kateri je obsojal sistem osnih sil, da imajo zaradi sabotažnih dejanj cele vasi za skupno odgovorne in da izvajajo represalije. Tako ameriška propaganda kot britanska, kakor tudi Titova, so se v teh letih stalno posluževale pogumnih nadškofovih besed.

«Zaradi pridige, ki jo je nadškof imel meseca oktobra leta 1943, mu je Pavelić ukazal, naj ne zapusti za nekaj dni svojega doma, medtem ko je nadškofa znova hudo napadal neki list, s katerim naj bi bil, kot ga zdaj obtožujejo, v tesni zvezi. Prosvetni minister Pavelićeve vlade ga je s posebno strogostjo napadal. Izvode te pridige so natiskali in jih zelo razširili. Župniki so to pridigo brali s prižnice in samo v Dalmaciji so zaradi tega aretirali in zaprli 82 duhovnikov.

«Naslednji mesec je hrvatski notranji minister prepovedal izdajateljem in novinarjem objaviti katero koli drugo izjavo, ki bi jo nadškof bil podal. Ko je nadškof ob Božiču imel novo pridigo proti osnim silam, se je urednik lista «Nedelja» drznil objaviti njegove besede kljub prepovedi in grozili so mu s smrtjo v primeru, če bi ponovno kršil dane odredbe.

Nadškof Griffin zaključuje z besedami: «V Jugoslaviji se mora danes na tisoče mož, žena in otrok, tako katoliške kot pravoslavne vere, tako komunisti kot protikomunisti, tako Srbi kot Hrvati, Židje kakor tudi ne — Židje, da še živijo, zahvaliti posredovanju zagrebškega nadškofa, katerega odklonitev, da bi se pustil ustrahovati, je privedla do njegove aretacije in zapora.»

ŠPANSKI TOTALITARCI

OBSODILI POLITIČNA NASPROTNIKA

Madrid, 21. oktobra

Javni tožilec je zahteval 30 let zapora za dr. Marijo Terezo Toralovo ter njenega zaročenca Antonija de Ban Pereza, ki so ju obtožili komunističnega delovanja. Dr. Toralova je pred sodiščem izjavila, da je policija v Barceloni slabo ravnala z njo. Zanikala je, da bi bil njen kemijski laboratorij središče komunistične konspiracije. Priznala pa je, da je hotela s ponarejenimi dokumenti zbežati v Francijo. Ko je pred sodiščem dr. Toralova znova opisovala slabo ravnanje policije z njo, ji je predsednik sodišča svetoval, naj ne vztraja pri teh izjavah, ker ji morejo samo škodovati. Obsodili so jo na 2 leti, zaročenca pa na 3.

PROGRAM LRG

Pariz, 21. oktobra

Predsednik francoske vlade Georges Bidault je začel z volivno kampanjo. Pozval je francoski narod, naj ima zaupanje v sprejeto ustavo. Poudaril je, da je vlada preprečila inflacijo ter po 25 letih izpolnila obljubo dosedanjih državnikov, ko je z objavami cen zaščitila potrošnike. «Bitka za Posarje» je dobljena več kot za polovico. Leta 1947 bo Francija imela normalen preračun.

Izvršni odbor ljudskega republikanskega gibanja je določil bistveni program bodoče vlade četrte republike.

JULIJSKA KRAJINA

General Simpson

NA NADZORNEM POTOVANJU PO ITALIJI

Trst, 21. oktobra

Glavni stan zavezniških sil v Caserti je sporočil, da je prispel v Italijo na kratko nadzorno potovanje namestnik načelnika britanskega imperialnega glavnega stana general F. E. W. Simpson, C. B., N. D. S. S. Sestal se bo z vrhovnim zavezniškim poveljnikom v Sredozemlju generalom sirom Williamom D. Morganom, K.C.B., D.S.O., M.C. in s poveljnikom osrednjih sredosemskih sil generalom sirom Johnom Hardingom, K.C.B., C.B.E., D.S.O., M.C.

IZ JUGOSLAVIJE

V petek popoldne sta s posebnim letalom iz Varšave prispela na zemunsko letališče predsednik poljska narodnega sveta Boleslaw Bierut in poljski maršal M. Rola Zymierski; v njunem spremstvu so minister za kulturo in umetnost Wladislaw Kowalski, minister za pravosodje Henrik Swiońakowski; generalni polkovnik Carnowski in generalni major Swietlik. Poljske zastopnike so na letališču sprejeli ministrski predsednik in minister za narodno obrambo marsal Tito, predsednik predsedstva narodne skupščine dr. Ivan Ribar, zastopniki zveznega in ljudskega sveta, člani jugoslovanske vlade, člani narodne skupščine in srbske vlade, člani kulturnih in političnih ustanov ter zastopniki tujega in domačega tiska. Med člani diplomatskega zbora so bili veleposlaniki Sovjetske zveze, Velike Britanije, Združenih držav, Francije in Poljske. Predsednik Bierut je imel na zbrane govor v poljščini, odgovoril pa mu je maršal Tito.

Jugoslovanska delegacija, ki je bila na pariški konferenci, se je vrnila v Beograd. Voditelj delegacije, ministrski podpredsednik Kardelj, je znova zatrdil svojim rojakom, da Jugoslovanska vlada ne bo priznala pariških sklepov o jugoslovanskih mejah.

Pred vojaskim sodiščem v Beogradu se nadaljuje razprava proti poveljnikom in stražnikom taborišč za jugoslovanske vojne ujetnike na Norveškem. Vseh 13 obtožencev, ki so jih zaslišali na razpravi, je priznalo, da so slabo ravnali z jugoslovanskimi vojnimi ujetniki v norveških taboriščih in da so jih streljali v množicah. Zanikajo, da so osebno sodelovali pri teh velikih zločinih in skušajo odgovornost zvrniti na najvišje poveljnike. Mnogi izmed njih so, pravi Tanjug, kljub dejstvu, da so ugotovili njihovo sodelovanje pri grozodejstvih v taboriščih, predrzno in civično izjavili, da so živeli v «tovariških» odnošajih z vojnimi ujetniki. Izjavili so samo, da so «včasi kaznovali ujetnike s svojimi usnjenimi pasovi in palicami». Med razpravo so obtoženci skušali zmanjšati važnost svojih vlog, ki so jih imeli v taboriščih. Tako je Karel Swindlel na primer, ki je obtožen, da je sodeloval pri najgrozovitejših zločinih v Ozenu, izjavil, da je opravljal samo «uradniška dela», medtem ko so drugi stražniki in poveljniki, kot je dejal, bičali, mučili in ubijali vojne ujetnike. Obtoženec Johan Aninger je potrdil, da so bila množična streljanja jugoslovanskih vojnih ujetnikov ob raznih prilikah. Na vprašanje, če je ubijal bolne vojne ujetnike, je Aninger odgovoril «ne». «Streljali so samo tiste, o katerih so mislili, da bodo v kratkem umrli». Obtoženca Max Gemeinhardt in Oskar Linder sta priznala, da sta pretepala vojne ujetnike, vendar sta izjavila, da sta to delala po navodilih poveljnika taborišča, ki je izdal ukaz, po katerem je bilo treba neusmiljeno ravnati z vojnimi ujetniki.

Beograjska radijska postaja je v soboto sporočila, da slavi prestolnica drugo obletnico svoje osvoboditve. Mesto je bilo okrašeno s podobami jugoslovanskega ministrskega predsednika maršala Tita in generalisima Stalina.

Ameriški izdajatelji v Julijski krajini

Trst, 21. oktobra

Danes dopoldne je iz Avstrije prispelo v Videm na kratek obisk v Julijski krajini in Italiji 12 ameriških izdajateljev. Skupina obsega bivšega funkcionarja «Public Relations» na Okinawi Pavla Smitha, zmagovalca nagrade «Pulitzer» za najboljšega poročevalca Royce Briera, ravnatelja sveta za mednarodna poročila E. Manchester Boddyja in Barryja Binghama, ki je bil nedavno posebni zastopnik predsednika Trumana v Evropi.

Obiskovali bodo potovali iz Vidma v Gorico, in po kratkem obisku na Morganovi črti nadaljevali pot v Trst. V sredo bodo gostje z letalom odpotovali v Rim, kjer se bodo sestali s poveljnikom ameriških oboroženih sil na Sredozemlju generalom Johnom C. H. Leejem. Obiskali nobodo tudi papeža. Iz Rima bo skupina odpotovala v Paris.

Ukaz ZVU št. 246

PRIZNANJE ŽUPNIJE SV. NIKOLAJA V ARISU

Trst, 21. oktobra

Z ukazom štev. 246 je Zavezniška vojaška uprava priznala pravno osebnost župnije Sv. Nikolaja v Arisu (Tržič).

PEKLENSKI STROJ V LADJI

Tržič, 21. oktobra

Tržiška policija sporoča, da so neznanci vrgli peklenski stroj proti motorni cisternski ladji «Konstanz», na kateri je bilo nekaj ladjedelniških delavcev, ki so popravljali poškodbe, ki jih le ladja utrpela v vojni. Peklenski stroj je eksplodiral v enem izmed potopljenih oddelkov in ni zahteval žrtev in tudi ni povzročil škode. Atentator je izrabil zmedo, ki je nastala med delavstvom, in pobegnil.

Ukaz ZVU št. 17 B

Povišanje invalidninske in starostne pokojnine

Trst, 21. oktobra

Zavezniška vojaška uprava je z ukazom štev. 17 B povečala odstotek povišanja invalidninske in starostne pokojnine, in sicer v obratnem sorazmerju z letnim zneskom pokojnin. Novi poviški znašajo od 36 do 70 odstotkov. Najnižjo invalidninsko pokojnino za moške so določili na 10.800 lir in za ženske na 8.640 lir na leto, a najnižjo starostno pokojnino za moške na 8.640 lir za ženske na 6.480 lir na leto. Navedene številke bodo povečali za 10 odstotkov za vsakega otroka, ki ga mora vzdrževati upokojenec.

Obvezna prijava zalog kave, kakaa in čokolade

Trst, 21. oktobra

Zaradi povišanja davka na kavo in zaradi uvedbe davka na kakao je treba carinarnicam, uradom za davke na proizvodnjo ali davčni policiji prijaviti: 1) zaloge kave preko 25 kg; 2) zaloge kakaa v zrnu in prahu ali kakavnega masla preko 10 kg; 3) zaloge čokolade preko 20 kg.

V prijavi je treba navesti sledeče podatke: 1) trdko; 2) kraj skladišča, obrat ali stanovanje; 3) kakovost blaga; 4) kakovost ovojev, brutto in netto težo.

V Trstu je treba prijave vložiti na carinskem uradu, na korzu Cavour štev. 6, od 8. do 12. ter od 14. do 17. ure, in sicer do 26 t. m. Prijavni uradi bodo potem obvestili najbližjo carinarnico, ki bo poskrbela za izterjavo pristojbin.

Utajitev ali netočno prijavo bodo kaznovali z globo, ki bo znašala od tretjine do desetkratne vsote davka na neprijavljeno količino.

TRST

Omejitve porabe električnega toka

Tudi letos je zaradi trajnega pomanjkanja deževja stanje električnega toka nezadostno. Pomanjkanje toka občutno pospesuje močno povečanje potrosnje. Za ureditev enakomerne porazdelitve in potrošnje toka bodo v kratkem izdali odredbo o omejitvi, ki bo v večji meri zadela stanovanjsko razsvetljavo in uporabo industrijskega toka. V pričakovanju te odredbe, je potrebno, da vsi potrošniki čimbolj zmanjšajo porabo toka, da preprečijo morebitne težke posledice za domace gospodarstvo.

PREHRANA

Razdeljevanje mleka. Od torka 22. do 31. t. m. bodo v tržaški občini razdeljevali navedenim skupnam potrošnikov naslednje količine mleka: otroci do 1 leta: 12 škatel izhlapelega mleka; otroci od 1 do 4 let: 4 škatle izhlapelega mleka; otroci od 4 do 9 let: 1 škatlo mleka v prahu; osebe nad 65 let: 4 škatle izhlapelega mleka; bolniki: 8 škatel izhlapelega mleka; delavci zaposleni pri izdelavi strupenih proizvodov: 2 škatli izhlapelega mleka.

Prodajne cene mleka so: škatla izhlapelega mleka 21.50 lir; škatla mleka v prahu 330 lir.

Dodatne nakaznice za mleko. Danes se je začelo po domovih razdeljevanje dodatnih nakaznic za mleko za osebe nad 65 leti, ki bodo veljale za prihodnje štirimesečje november-februar.

IMENOVANJA V TRŽAŠKI HRANILNICI

Z upravnim ukazom št. 59 je Zavezniška vojaška uprava imenovala odvetnika Gvida Sadarja in odvetnika Giorgia Jauta za predsednika odnosno podpredsednika tržaške hranilnice.

Popravek odredbe o prisilni izselitvi

Zavezniška vojaška uprava je z okrožnim ukazom št. 48 odredila, da do nadaljnjega ni izvršljiva nobena odredba o prisilni izselitvi iz stanovanj v tržaški občini, razen v primeru neplačevanja najemnine, nemoralnosti ali v primeru posestne razsodbe. V primeru neplacevanja najemnine more sodnik na priziv prizadetega odrediti odložitev prisilne izselitve pod pogojem, da ta odplača dolg za najemnino. V nujnih primerih more okrožni komisar na sodnikov predlog odrediti izvršitev prisilne izselitve.

NUJNA POTREBA PO KROŽNI CESTI

Z ukazom Zavezniške vojaške uprave št. 208 so iz razlogov splošne koristi proglasili nujno potrebo po zgraditvi krožne ceste med ulico Romagna in ulico Fabio Severo v skladu s predlogom Zavezniške vojaške uprave.

Ukaz ZVU št. 247

Prepoved ribolova v sladkih vodah

Z ukazom štev. 247 Zavezniske vojaške uprave so prepovedali ribolov v sladkih vodah na področju A za dobo od 15. oktobra 1946 do 28. februarja 1947. Izven te dobe je dovoljen kakršen koli ribolov samo tistim osebam, ki imajo predpisano dovoljenje, ki ga lahko zahtevajo proti plačilu pristojbine pri zadrugi za zaščito ribolova v Julijski krajini.

Kršitelji navednih določb bodo kaznovani s kaznijo, ki jo predvideva člen 650 kazenskega zakonika.

Velik požar v mizarskem podjetju

Škoda znaša 10 milijonov lir

Včeraj zjutraj okrog 5. ure je iz nepojasnih vzrokov izbruhnil velik požar v mizarskem podjetju Pecas Marossi in sosednem skladišču lesa, v prvem nadstropju poslopja v ulici Università št. 9. Ogenj je mizarsko podjetje in skladišče popolnoma uničil ter je povzročil škodo, ki znaša približno 10 milijonov lir, kakor poroča poveljstvo gasilcev.

Na kraj požara je odšlo 6 oddelkov gasilcev, izmed katerih sta bila dva oddelka zavezniska. Po napornem delu so okrog 8. ure požar omejili. Šele pozno popoldne so požar docela pogasili. V prostorih, ki jih je ogenj uničil, so bili stroji, mizarsko orodje in dragocen les za izdelavo pohištva.

Ponovna preložitev RAZPRAVE PROTI SAMBU

Predsednik je bil prisiljen odrediti izpraznitev dvorane

Razpravo proti bivšemu zveznemu tajniku Sambu in miličnikom Bonifaciu, Apolloniju, Marchiju in Artusiju, ki so jo 9. oktobra preložili na soboto, da bi zaslišali nekatere priče, ki jih imajo za neobhodno potrebne, so preložili na 8. november ob 9. uri, ker ni bilo glavne priče bivšega karabinjerja Shirà. Po zaslišanju nekaterih prisotnih prič, ki jih še niso zaslišali, je bil predsednik sodišča dr. Nachich zaradi nemira, ki je nastal med občinstvom, prisiljen odrediti izpraznitev dvorane.

LETALSKA BOMBA V PRISTANIŠČU

Potapljač, ki je v soboto dopoldne delal blizu pomola štev. 4 v pristaniscu Vittorio Emanuele, je našel v vodi veliko letalsko bombo. Nevarni kraj, kjer leži bomba, so na pomolu označili z rdečim krogom.

RADIO TRST I

263,2 m - 1140 kc

SLOVENSKI SPORED

Ponedeljek, 21. oktobra

18.45 glasbena fantazija; 19 predavanje: Slovenščinina za Slovence; 19.15 literarna ura; 19.45 vokalni koncert mezzosopr. Ksenije Cindro; 20 napoved časa, vesti; 23.15 zadnje vesti.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. L. S.

GORICA

Pojasnilo

O LETNIH DOPUSTIH

Glede pritožb zaradi prekratkega letnega dopusta občinskih delavcev je goriko županstvo izdalo naslednje pojasnilo:

V februarju 1946 je mestna uprava na prošnjo delavcev sklenila, da bodo delavci imeli v vsem in povsod iste pravice in dolžnosti, ki so določene za delavce zasebnih industrijskih obratov. Naravna posledica tega bi bila, da bi bil tudi letni dopust izenačen z dopustom zasebnih industrijskih delavcev in bi torej moral trajati 6 dni. Kljub temu je občinski svet pri sklepanju o novem pravilniku za občinske delavce odredil, da bo dopust trajal 8 dni na leto.

Če bodo izdali nove odredbe za delavce v zasebnih industrijskih poljetjih, na podlagi katerih bo podaljšana doba letnega dopusta, bo tudi mestna uprava izdala enake odredbe za svoje delavce.

Občni zbor

Kmetijske zadruge

V smislu ukazov ZVU 46 in 46 B vabi Kmetijska zadruga svoje člane na občni zbor, ki bo dne 6. nov. ob 14.30. uri v prostorih Goriške hranilnice z naslednjim dnevnim redom: 1) izvolitev upravnega odbora; 2) razno.

V primeru, da zaradi premajhnega števila udeležencev pri prvem sklicanju občni zbor ne bi bil sklepčen, bo sklepčen pri drugem sklicanju ne glede na število prisotnih članov.

PREHRANA

Petrolej za razsvetljavo. Zbornica za trgovino, industrijo in kmetijstvo sporoča, da bodo družinam na področju Julijske krajine pod upravo ZVU, ki bivajo v stanovanjih brez električne napeljave, za tekoči mesec nakazali po 1 liter petroleja.

TRIJE OBSOJENCI POBEGNILI IZ SODNIH ZAPOROV

Med njimi Zornik, ki je bil zaradi poskusa ugrabitve osebe obsojen na 4 leta

V soboto zvečer so iz sodnih zaporov v ulici Barzellini pobegnili trije zaporniki, in sicer Mirko Zornik iz Plav, Rodolfo Ciani iz Trsta in Anton Strukelj iz Gorice. Dogodek se je pripetil nekaj pred 18 uro; takoj nato je bila alarmirana policija, ki je začela z zasledovanjem ubežnikov. Sam pobeg so izvršili na zelo predrzen način. Pobeglega Zornika je goriško kazensko sodišče dne 24. septembra zaradi poskusa ugrabitve osebe in zaradi groženj z orožjem Daniilu Gorjencu iz Deskel obsodilo na 4 leta zapora. Ciani je prestajal zaporno kazen 18 mesecev zaradi tatvine in bi prišel iz zapora šele čez 10 mesecev, nato pa bi moral dve leti delati v prisilni delavnici. Strukelj pa bi moral zaradi raznih kaznivih dejanj odsedeti več mesecev.

Ciani in Strukelj sta bila v zadnjem času dodeljeni bolniški ambulanti; to je izkoristil Zornik, ki mu je uspelo oba prepričati, naj z njim poskusita pobegniti.

S soboto zvečer so drznj načrt izvedli. Prežagali so rešetko na oknu ambulante, ki gleda na notranje dvorišče sodne palače in se po treh zvezanih rjuhah spustili na dvorišče. Od tam so se splazili skozi okno v hodnik tistega dela poslopja, ki leži ob Kapucinski ulici in od tod prišli na prosto.

Nekaj minut pozneje je policija obkolila vse poslopje, ker je domnevala, da se ubežniki skrivajo nekje v bližini. Bilo pa je vse zaman, ker so med tem zaporniki že pobegnili. V teku je preiskava za ugotovitev odgovornosti. Zanimiva je odkolnost, da sta Ciani in Strukelj v soboto zjutraj imela razgovore s svojima ženama.

Neznan zlikovec je ukradel Petru Rogovšku, stanujočemu v ulici Alviano 17 listnico z 8 tisočlirskimi bankovci in osebnimi listinami.

Področni ukaz št. 107

Ustanovitev stanovanjskega urada

Zavezniška vojaška uprava goriškega področja je izdala področni ukaz št. 107, ki ustanavlja stanovanjski urad za goriško področje. Guverner goriškega področja podpolkovnik Fred O. Mavis je v stanovanjski urad goriške občine imenoval sledeče člane: za ravnatelja Luigija Corolija, za člana Antonija Ongara in Ubalda Falconetija.

Stanovanjski urad bo imel svoje prostore v poslopju mestne hiše. Odredba je stopila v veljavo 7. oktobra 1946.

Eksplozija peklenskega stroja

Goriška policija sporoča, da so neznanci povzročili eksplozijo peklenskega stroja v kleti osamljene stavbe v ulici Sv. Gabrijela štev. 36, kjer stanuje 14 železničarskih družin. Eksplozija je poškodovala 3 stanovanja in lahko ranila enega izmed stanovalcev.

Zmikavti na delu

Neznanci so iz stanovanja 49 letnega Izidorja Brandolina, stanujočega v ulici Rafut, odnesli kolo znamke «Bianchi» v vrednosti 15 tisoč lir.

LOUIS WILTON 38.

Kilometrski kamen št. 27

Ne v sobi na desni, niti v kuhinji, na levi strani ozkega hodnika ni bilo opaziti nič, iz česar ni bilo mogoče sklepati, da je hiša obljudena. Stala je tam sicer stara železna postelja s slamnjačo, bilo je tudi še nekaj drugih nepomembnih predmetov, a povsod je bila tako debela plast prahu, da res ni bilo vzroka za nadaljnje izgubljanje časa. Tudi če je narednik prišel do tu, gotovo ni stopil v hišo; ker bi sicer verjetno za seboj pustil kakšno sled. Torej je mogoče, da ima «gozdarska hišica», kot je bilo napisano na lističu, ki so ga našli v Dan Kayevem žepu, drug pomen, kateremu pa še do zdaj niso prišli na sled.

Perkins je bil videti zelo razočaran, ker je izgubil edino oporo, ki je mislil, da jo ima v rokah. Še večja nesreča pa je bila v tem, ker ni vedel, kaj naj ukrene, da bi našel narednika. Do tega trenotka je mislil, da ga bo zdaj zagledal in da mu bo kaj poročal, kaj pojasnil, ali pa se vsaj oprostil; tega zdaj ni bilo pričakovati. Torej se mu je moralo kaj zgoditi. Toda, kje naj ga išče, ko ni nikjer niti najmanjše sledi za njim?

Nadzornik je pazljivo pregledal hišo in ni odkril nobenih drugih vrat ali dohoda. Bila je povsem navadna koča brez kleti in podstrešja; v dveh neoskrbovanih prostorih kakor tudi v ozkem hodniku ni bilo najmanjšega tajnega kotička.

Prav tako neuspešna je bila preiskava na dvorišču. Pod padajočim nadstreskom je bilo nametanih nekaj miz in železja. Perkins je med vsem tem brskal s palico.

Nič.

Od časa do časa si je ubogi blackfieldski policist obrisal pot s čela in kradoma pogledal velikega moža iz Scotland Yarda, katerega strogi in mrki obraz je kazal, da bo vsak čas zarohnel.

Nenadoma pa je višji nadzornik zamižal in je pazljivo pogledal predse; napravil je skoraj dva metra dolg korak in se nato sklonil, da bi pobral nekaj, kar se je svetlikalo poleg kupa kamenja.

— Narednikova žepna svetilka — je osuplo vzkliknil policist, ko mu je Perkins pokazal pobrani predmet. — Dobro je poznam.

Višji nadzornik ni odgovoril; dolgo je gledal stezo, po kateri je prišel, stene kamnoloma, nato pa se nenadoma obrnil, se spustil po strmini, da bi obkrožil hišo.

Stopil je kakih petdeset korakov proti kamnolomu, tam pa je pričel z utrudljivim plezanjem. Kakor je bilo videti, so morali delo v kamnolomu ustaviti nenadno in od takrat je ostalo vse v takem stanju, v kakršnem je bil v času, ko so prenehali z delom. Spodaj so bili ogromni kupi kamenja in Perkins je porabil dokaj časa, da je prišel preko.

Najprej je šel po poti, ki je vodila blizu hiše, ker si je mislil, da si je narednik povsem logično izbral najudobnejšo pot; tudi ni bilo izključeno, da ne bi ničesar važnega odkril in da se ne bi vrnil k «Veselemu postiljonu» po najkrajši poti...

Perkins, ki je bil zdaj pripravljen na prav vse, je koncno le odkril nekaj, kar ga je zelo presenetilo: bil je to zmečkan moški klobuk sive barve. Nekaj korakov naprej med velikanskimi skladi kmenja je našel plašč. Ugotoviti je mogel, da sta bila oba predmeta na tem kraju šele zelo malo časa. Nadzornik je prišel do kraja, kjer je steza postala skrajno nevarna, toda s tega mesta še vedno ni mogel obvladati vsega spodaj ležečega terena. Ko je prekoračil še dva kupa kamenja, se je iznenaden ustavil: zagledal je dvoje na zemlji ležečih trupel, ki sta bili drugo poleg drugega nekaj korakov od njega.

Skoraj pobožno se je približal in svojo prvo pažnjo posvetil narednику. Takoj pa je spoznal, da je vse zaman, ker je bilo po otrplosti udov videti, da je smrt nastopila že ponoči. Isto je bilo z drugim truplom. Perkins je z največjim zanimanjem gledal ta suhi in gladko obriti obraz; bil je mož okoli štiridesetih let, čigar elegantna obleka je bila v popolnem skladu s perilom in klobukom ter plaščem, ki ju je malo prej našel.

Višji nadzornik je pomislil na [illegible], ki ga je imel s seboj. Obrnil se je, da bi ga poklical. Dobri možak mu je sledil do tja preko vseh ovir, zdaj pa se je naslanjal na veliko skalo s tresočimi se koleni in očmi izbuljenimi od groze. Preveč je bilo zanj. V vseh dvajsetih letih službe se je znal izogniti vsem krvavim zgodbam, zdaj pa, ko sploh ni pričakoval, je stal pred dvema truploma, dvema umorjencema, izmed katerih eden je bil njegov narednik...

— Odstanite tu, dokler se ne vrnem — je z rezkim glasom dejal višji nadzornik. — Nihče se ne sme približati, popolnoma nihče. Ste oboroženi?

Nesrečnež je obupano gledal nadzornika in odkimal.

— Slabo. Za vsak primer vzemite kamen in če pride kdo, mu jih kar dajte po glavi — je ukazal Perkins popolnoma mirno ter odhitel.

XXXIV.

Deset minut pozneje je Perkins ne ravno mirno vdrl v hišico za golf.

V trenotku, ko je višji nadzornik zavil okoli ogla in si brisal pot, je William, naslonjen na vežna vrata, počival ter globoko vdihaval osvežujoči zrak.

Skušal je uteči, Perkins pa ga je zgrabil za suknjič.

— Res prava sreča, da vas najdem tu — je dejal. — Imam važen telefonski razgovor in nočem, da bi me kdor koli pri tem motil. Z